

diernū z splēdidissima eoz monumēta
restent. Uerū scribit de his et Baius
qdā scriptor antiquus: Qui cū Zepheris
no ep̄o rhomano aduersum Proculum
quendā catafrigā disputās: hec de apo
stolorū cōmemorat loc̄. Ego inqt habeo
trophea ap̄loz que ostēdam. Si ei p̄ces
das via regali q̄ ad vaticanū ducit: aut
via hostiēsi inuenies throphea defixa:
q̄b̄ ex vtraq; p̄statutis rhomana cō
mūitur ecclesia. Q; aut eodē tēpore am
bo passi sunt Corinthioz ep̄s Dionysi
cū in vrbe positus esset: z descriptur̄ dis
putaret hoc dicit. Sz z vos habētes cō
monitionē a Petro z Paulo: plantatio
nē rhomane z corinthioz ecclie p̄iunxi
stis. Ambo etenim sil' aduētates: et i nra
corinthioz ecclia docuerūt. et per oēm
italiā atq; in hac vrbe sil' docentes: etiā
martyrio pariē vno eodēq; tpe coronati
sunt. Hec autē retulim⁹ vt historia q̄ in
opinione oim est confirmatioz habeat.
Joseph⁹ at scribēs quāte clades iudeo
rum gentē puaserint. z vt eoz vastitas
pagata sit. addit etiā hec.

Ut innumer⁹ iudei malis afflicti sūt:
ac nouissime p̄tra rhomanos arma mo
uerūt.

Capitulū. XXVI.

Uerū ad innūera mala q̄ iudeis
acciderāt addit etiam hec Flo
rus. q̄ p̄ idē tps iudee pcuratio
nem tenebat: vt honorabiles
q̄sq; viros flagr⁹ verberaret: z i ip̄a vrbe
sacratissima hierusalē patibulo suffiges
ret: eo tpe q̄ p̄turbari iudeoz status no
uarū rerū molitōib; accidit: duodecimo
scz āno imp̄ij Herōis. Sz z p̄ oēs syriaz
i seditiosos iudeoz atrocissimaz refert
exercitatz eē senitiā: ita vt et illi q̄ p̄ vr
bes singlas admixti gētib; p̄manebāt i
hostiū nūero deputarēt. z videres reple
tas inhumat⁹ corpib; citates: iacētes
mortuos sil' cū puul' senes feiarūq; abs
q; vlla sep̄ reuerentia nudata i publico:
reiectaq; cadauera atq; vniuersaz puici
am innūer⁹ mal' refertā. Sz tñ tādiro h
z tāatroci spectaclo: mlto gūi⁹ eos futu
rorū z p̄ dies augescētū maloz: met⁹ z
formido terrebat. Hec ad p̄bū Joseph⁹
refert. Uerū i h de iudeis ista sufficiāt
Explicite Liber secundus

Incipit tertius liber

Eccliaſtice historie: cū caploz ānotatōe

Gitur iudei

debitis cladib; purge
bant. Sancti p̄o apli
dñi z saluator⁹ nri: ce
teriq; discipuli ad p̄di
cādū p̄bū dei: p̄ singu

las q̄sq; orbis terre puicias dirimunt.
Thomas sicut nob traditū ē sortit⁹ est
Parthos. Matthe⁹ ethiopiā. Bartho
lome⁹ indiā citeriorē. Andras scythiaz.
Joānes asiā. Uñ ap̄d Ephesum z com
moratus est z defunctus.

Qui p̄mus rhomanā rexit ecclesiam

Capitulū II

Uerū p̄tū: galaciaz: bithiniam:
cappadociā: ceterasq; p̄fines p
uincias iudeis dūtarat p̄dicās
circūisse deprehendit. Et ad vlti
mū i vrberhoma cōmorat⁹: vbi z crucis
fix⁹ est deorsum capite demerso: qd̄ ip̄e
ita fieri deprecat⁹ est: ne exequari dño vis
deret. De Paulo at qd̄ dicā: qui ab hier
usalē vsq; ad illiricū repleuit euāgelii
chū. z ad vltimū sub Nerone martyriū
duxit. Hec ita p̄ ordinē i tertio libro ex
planationū genesis Origenes exponit.

De eplis ap̄loz.

Capitulū III

Uerū Petr⁹ ap̄lus p̄dicationis
sue monimēta nob p̄ pauca de
reliq̄t. Una etenī ei⁹ epla ē: de
q̄ null⁹ oīno dubitauit. Nā de
scda mlis i certū ē. Ap̄d plimos tñ etiā
ip̄a legēda suscipit. Ille p̄o libell⁹ q̄ d̄r.
Act⁹ petri z qd̄ nois ei⁹ euāgelii nūcu
pat: sz z q̄ d̄r ei⁹ p̄dicatio vl' reuelatio in
scriptur̄ p̄sus canonic⁹ non h̄. Sed ne
aliqs qd̄ sc̄ptoz veterū vti eoz testimo
nijs inuenit: Uerū p̄cedente nob historie
narratiōe p̄ oportunitatē locoz: cū scri
ptozes eccliaſticos memorabim⁹: neces
sario et sc̄pturaz libros q̄ i auctoritate
eē d̄beāt: z q̄zmin⁹ seq̄ndasit auctoritas
exponem⁹. Interi Petri vt dixim⁹ p̄ma
epla ab oib; veterib; est recepta. Pauli
quoz manifeste quattuordecī sūt eplē

quod in auctoritate habent: licet sciam apud Latinos de epla qua ad Hebreos scribit: haberi dubitationem. Sed et de ipsa quod unusquisque veterum scriptorum senserit in tempore suo proferam. Et libellus herme qui appellatur pastoris: cuius Paulus in eplis suis meminit: a plurimis non est receptus. ab alijs autem necessarius iudicatur: est: propter eos qui promissis ad fidei institutionibus imbuuntur. Unde et in nonnullis ecclesijs legitur. et multi veterum scriptorum vsi sunt testimonij eius. Nec interim nobis promissa sint de diuinorum librorum fide: Quam mox etiam veterum ad stipulationem firmabimus.

De successione apostoli Pauli.

Capitulum. III.

Dicitur autem quod ab hierosolymis in circuitu usque ad illiricum gentibus euangelium predicauerit: ex ipsius vocibus comprobatur: et ex his que Lucas in Actibus apostolorum scribit. Sed et Petrus in quibusdam et ipse prouincijs his que ex circumscriptione sunt predicauerit christum: proprijs vocibus in ea epla quam ipse absque ambiguitate claruit esse designat: in qua ad eos que in dispersione sunt scribit sine dubio Hebreos. Ipse etenim dispersi dicuntur tamque proprijs e sedibus pulsi. et positi in dispersione ut ait ipse: potius galacie: cappadocie et asie ac bithynie. ex quibus si que plantantes in fide et emulatores sibi dei reperiuntur: et regedas ecclesias que apostoli fundauerunt susceperunt. Quod nota non est facile explicare per singulos. Ex apostoli tamen pauli firmo colligere possunt per multos esse quos ille nunc adiutores nunc promittit: nunc et captiuos et plaborantes in euangelio: et comites nominat. Sed et Lucas in actibus apostolorum plurimos eius socios memorat: et principes predicationis sicut Timothei meminit et Titi. Quorum alter in Epheso episcopus: alter ordinandus a presbitero ecclesie: ab eo ordinatus proficitur. Ipse autem Lucas genere quodam antiochenus: arte medicus: comes vero Pauli et ceterorum apostolorum socius et necessarius fuit. Is ergo firmo hac medicina quam ex apostolorum vel societate vel traditione susceperat: duos nobis medicinales libros: quibus non corpora: sed anime curetur explicuit. Euangelium scilicet que etiam sic proficitur. sic tradiderunt nobis inquit hi que ab initio ipsi viderunt: et ministri fuerunt sibi dei: quos et ab initio secutus sum. et accipere apostolorum quos

non iam auditu preceperat: sed oculis inspererat. Tradit autem quod euangelium suum a Pauli ore descripsit: et ipse sit quod apostolus suum euangelium soleat nominare: cui dicitur. sed euangelium meum. Sicut et mareus que ex ore Petri fuerat predicata descripsit. Memoratur autem ex comitibus Pauli cresces quodam ad gallias esse profectus. Linus vero et Clemens in urbe roma ecclesie profuisse: que comites et adiutores eius fuisse ab ipso Paulo prohibent. Sed et Dionysius ariopagiten apud Athenas: que Lucas describit primo Paulo predicante credidisse in eos socios eius fuisse. et ecclesie atheniensium presbiterum sacerdotium suscepisse. Sed nunc interim ad historie ordinem redeamus.

De iudeorum expugnatione post christum.

Capitulum. V.

Fitur post Heronem que tredecim annis obsedit romani culinis principatum: Balba et Orthono et sex mensibus detento principatu defuncti: Nespasiano regni gubernacula derelinquunt posito per idem tempus in principatu belli quod iudeis intenderat. ubi ab ipso exercitu cum que oppugnabat iudeam subrogatum imperio. Isque confestim Romam tendens Tito filio suo curam belli et hierosolymorum oppugnationem iniungit. Vix post ascensionem domini saluatoris nostri iudei in ipsius commisi piaculi vel persecutiois in apostolos: et necis in Stephanum: sed et obruncatiois in apostolum Iacobum: et in Iacobum nihilominus fratrem domini que appellatur est iustus: sceleris admissi: ceterorumque omnium quos propter fidem christi insidiosis dolis atque omni fraude neque circumuenerat. Pro his inquam omnibus malis penas diuinitus reposcebant. Et apostoli quodam ab illis per fugam: ac per omnem locum dispersi (sicut supra diximus) pergebant in salute christi qui eis preceperat dicens Euntes baptizate omnes gentes in nomine meo. Ecclesia pro que in hierosolymis fuerat congregata: respiciens a deo accepto emigrare iubetur et transire ad oppidum quoddam Bellam nomine trans iordanem: que ablatum ex urbe sanctis et iustis viris vindicte celesti fieret locus: tunc de urbe sacrilega: que de populo impio per excidium patrie euerisionem sumede. Quanta ergo malis gens tunc uniuersa mulctata sit atque ipsa iudee terra: bello: fame: igne: cedibusque vastata sit. quanta populorum milia

patres filii cum coniugibus ac pueris liberis absque numero: absque discreti de trucidati sunt: que etiam diuersarum urbium obsidiones: sed et ipsius magnifice et famosissime ciuitatis hierusalē quanta vastitas: quanta fuerit diuersarum mortuorum strages: quisue per hec singula bellorum extiterit modus: Et ut finem id quod prophete predicterāt abominatio desolationis in ipso quondam dei famosissimo collocata sit templo. utque ad ultimum cuncta ignis populata sit: et flamma consumperit. si quis plene nosse vult: historias Iosephi relegendat. nos vero ex his ea tantum que ad explanationem suscepti operis sufficiunt assumemus: et in quibus refertur quod ex omni iudea populi in die solenni pasche hierosolymā velut exitiāli quadam manu cogente conuenerant. Quos tricenas cetera milia hominum dicit fuisse. iusto scilicet dei iudicio tempore hoc ultionis electo: ut qui in diebus pasche saluatorem suum et salutare christum domini crucientis manibus et sacrilegis vocibus violauerāt: in ipsis diebus velut in unum carcerem omnis multitudo conclusa: feralis pene exitium quod merebatur exciperet. Preterito que in eis vel gladium cedere: vel alijs belli machinis collata sunt explicare: ea tantummodo que dire famis exitio pertulerint: supra dicti historiographi sermonibus preferam: que legentes hec intelligant quantum piaculisit audire aliquid in christum: que grauius hac causa supplicij expientur.

De fame que oppressit eos.

Capitulum VI.

De itaque quintus Iosephi historiarum liber ponatur in medium: ex quo omnis illorum luctuosa tragedia pernoscat: Diuitibus autem permanere inquit aut perire unum atque idem erat. Si enim in urbe permāssissent facultatum suarum causa crimine obiecto quasi qui detransfugiendo cogitarent perirebant: Necessitas vero famis factiosorum extollebat arrogantiam: et vtriusque simul inedia cum temeritate crescebat. Publice quidem frumentum nusquam omnino erat: sed irruentes urbis predones perscrutabantur domos: et si quidem inuenissent tantumque de his qui sefellerāt penas sumebāt. Si vero non inuenissent: nihilominus tantumque eos qui occulti et diligentius absconderint cruciabant. Indicum vero haberi ab eis pabula capiebant

hoc ipso quod adhuc viuere et subsistere corporibus videbant: tantumque qui perfecto iam interissent nisi absconditos versus iam tegeret cibos. Si quis sane tabescentes macie vidissent: hoc cum venia preteribant: superfluum putantes pretere mere quis paulo post absumeret fames. Vbi tamen in occultis omni censu suo mercati sunt unum metrum. Si diuites frumenti: hoc dei si inferiores fuerunt: et concludentes se in interioribus quibusque penetralibus domus. nonnulli nec in panes confectas fruges edebant. Alii vero in quantum vel necessitas vel metus permitteret excoquebant. Et mensam quidem nullus expectabat apponi sed ex ipso semivivis igni rapietes propria velut furtiua deuorabant: Et erat infelicis ipsius cibi spectaculum miserabile: cum validiores quique inuenta diriperent: imbecillioribus vero nihil preter lucrum superat et lachrymas. et omnium horum acerbitates rerum super famem: nihil tamen ita subruunt et subuertit sicut precundia. Quicquid enim saluis rebus pudore dignum est: id in hac necessitate contemnit. Denique et viros de viros rum manibus: et filij de parentibus: et quod est infelicissimum: matres cibos de puulorum suorum manibus atque ore rapiabant. Et cum dulcissimi liberi in manibus atque ante ora positi tabescerent: exigua vite subsidia detentibus ipsis eximere nemo parcebat: Verum nec ipsos quod de infelices et periguos sumentes latebant cibos: sed continuo aderat predonum quis et statim ut clausas cuiuspiam sperisset fores indicium credebat esse quod intrinsecus positi ederent: et repente dispicant foribus precipites irruerant: atque ab ipsis (ut ita dicam) faucibus exprimentes si quid forte inconsumptum iam fuerat reuocabant. Verberabant senes si cuius unum vedicare tetassent. Sparsis etiam criminibus mulieres traherant occultare nitentes si quid forte deprehensum fuisset in manibus. Nulla senibus pro canicie reuerentia: nulla erga puulos miseratio: sed in exiguo panis fragmento puulos inherentes: et ex ipso cui inheferant suspensos elidebant in terras. In eum vero quod raptorem cibo peruenisset assumptum crudeli seueiebant: et excogitabant dira supplicia: obdurantes infelicibus naturales digestionum meatus. Alijs vero proacutas ludes pro eadem verenda adigentes (horresco que gesta sunt referens) ad confessionem pro hec unius panis: aut cyati farine miseris pro

gebant. Nam ipsi tortores nec patiebant famē. Esset enī quodammodo tolerabili⁹ si hec cōpulsi inedia facere viderent: sed vt vel ppararent sibi imposteriū cibos: velut crudelitas exercitio cōualesceret. In his etiam si qui forte furtim per stationes hostiū pro colligēdis herbis erepsissent: occurrentes eis q̄ se hostiū manus effugisse gauderēt: diripiebant quicquid attulerant. Supplicantibus at̄z terribile quoddam sibi nomē dei inuocantib⁹: vt vel partes aliquā ex his que cū mortis periculo quesierāt indulgerēt: nihil pro suis p̄bebant. Sed z hoc beneficij loco cesserat si cōphēsuz viuū licuisset euadere. His autē post aliquāta adiūgit dicēs. Judeis hoc cū egressu vrbis omnis parit̄ spes excludēbat salutis. Et inualescens acerbitas famis domos simul z familias gētēq; vastabat: ita vt in penetrabilib; strata iacerēt mulierum paruulorūq; cadauera: p plateas vero infeliciū senuz corpora fame magis q̄ etate consumpta. Iuuenes p̄o atq; omnis etas robustior: velut simulacra quedā in vijs z egressib; oberrabant: corruentes quocūq; loci gressum subruisset inedia. Sepeliere autē cadauera proximorū nec defunctorum multitudo: nec viriū debilitas permittebat: simul z p sue vnusquisq; vite incerto. Deniq; aliquātū sup eos quos sepeliebant animas emisere. Multi etiam dum prosequunt̄ funera priusq; ad sepulcra veniret̄ efflabant. Sed nec plangit̄ ex morte defunctis exhibebatur aut luct⁹: qz hoc sibi totū v̄dicauerat fames. Sed nec ariditas inedia humorē cuiq; reliq̄rat lachrymarum. obsederāt ciuitatē profunda silentia: et nox plena mortis cūtra contexerat. Quib; malis omnib; grauiorē soli vigeabant p̄dones: qui nec sepulcra quidem diripere: z spoliare cadauera illicitum ducebant: nō tam p̄dam petētes: q̄ scelus irrisione cumulātes: et aciez gladioz suorū in cadauerū obtruncatōne pbantes. Inedum etiā in nōnullos adhuc spirātes mucro examinandus agebat. quod alij semitendebant: vt in se quoq; beneficij loco cōuerterēt scel⁹: quo scz cruciatib; famis velocius absoluerent̄. Sed nouo crudelitatis genere necē quam sponte inferebant si

rogarent negebant. cum tamē vnusquisq; deficientiū cum gemitu oculos retorqueret ad templū: nō de morte propria dolēs: sed de impunitate predonū q̄s supstitēs derelinquebāt. Et primo quidem sumptu publico sepelire mortuos iusserāt fetoris intolerantia. Vt vero omnē sumptum cepit vincere multitudo morientiu; de muro cadauera p̄cipitabāt. Ad cum Tit⁹ circūiens peruidisset repletos mortuorum cadaueribus vallos: et humani corpis tabe patriā terram rigari. cū ingenti gemitu eleuatis ad celū manibus decum inuocat testē: hoc suum opus non esse. Et post aliquāta itez talia quedā prosequit̄. Non contabor inquit p̄ferre quod sentio. Arbitror enim q; etiāsi aduersuz impios ciues rhomanorū paulisper arma cessarent: aut hiatu terre: aut aque diluuiō: aut sodomitanis ignib; et fulminibus celitus tortis supplicij ciuitas dependisset: que multo infastiozē illis q̄ hec perpessi sunt: et neq; rem virozū p̄sentē hanc protulisset etatē. pro quib; et oīs gens parit̄ meret̄ extigui. Sed z in sexto libro de eisdē talia scribit. Et eorum iquit qui p totā ciuitatez famis inedia corumpēbant multitudo innumabilis erat: q̄n nec explicari miseria potest. Per singulas nāq; domos sic vbi fuisset aliquid cibi reperit̄: cōtinuo bella z cedes inter charos iposq; parentes ac liberos nascēbantur: dum nō solū e manibus: sed ex ipis etiā faucibus iuicē cibum rapere certabāt. Fides autē nec mortuis erat: sed ipicuz iam spiritū exhalarent perscrutabāt a predonibus: ne cui forte itra gremiū cibi aliquid resedisset. Alij at̄ per iediā hiātes velut rabidi canes: huc atq; illuc ferebātur: et quasi isania quadā exagitati ī easdē domos: sub momēto tēporis: iterū ac sepi⁹ irruēbant. Omnia tamē necessitas vertēbat in cibum: etiam illa que ne mutis qdē animalib; edere vs⁹ fuit. Ad vltimū ne loris quidē vel cingulis: aut ipis etiā calciamētis abstinerūt. Portarū quoq; indumēta detrahētes cōficiēda dentib; igerebāt. Nōnulli z feni veteri festucas edebāt: sed z de q̄sq; vnde cūq; collecti p̄uisimū pondus draehmīs q̄rtuoz distrabebāt. Sed qd opus est p̄ hec pond⁹ famis illi⁹ explicare: cū gestuz sit ibi facinus qd

Liber III

neq; apud grecos: neq; apud barbaros vltus accepit auditus. Horrēdū qdē dictu: auditu qdē incredibile. Equidē libent tām mane facin⁹ siluissē: ne qd me crederet monstruosa narrare: nisi multos memorie nre viros testes cōmissi sceler⁹ habuissē. Porro vero nec aliqd i h patrie p̄stare me arbitror: si subtrahā eoz maloz; q̄ba q̄z ptulit facta. Aliē qdā ex his q̄ vltra iordanis aluē cōmanebāt Maria noie: eleazari filia de vico berhezob. qd̄ interpretat⁹ dom⁹ isopi: gñe et facultatib⁹ nobil⁹ cū reliq̄ mltitudie q̄ p̄fluxerat z hierosoly mis repta cōmunē cū oib⁹ obsidiōis casū ferebat. Hui⁹ reliquas qdē facultates q̄s e domo in vrbē puererat tyrāni inuasere. Si qd̄ q̄o reliquiaz ex magnis opib⁹ fuerat: q̄b⁹ victū quotidianū p̄tenuē duce ret: irruentes p̄ momēta p̄donū satellites rapiebāt. Pro q̄b⁹ ingens mulierē velut i sania iā qdā ex indignatiōe fatigabat: ita vt interdū p̄dones maledict⁹ in necē sui: z puicū instigare. Verū cū nec irritat⁹ q̄s: neq; miserat⁹ eā p̄meret: z si qd̄ forte cibi fuisset ab ea q̄sitū: id ab alijs q̄rret: nec iā vsq; repiendi copia fieret. fames at̄ dira viscerib⁹ ip̄is insisteret: ac medullis z ad furore iā purgeret inedia: fame et ira pessimis vsa cōsultozib⁹ p̄tra ip̄a iā armatur iura nature. Erat nāq; ei sub vberibus puul⁹ fili⁹. Hūc ante oculos ferēs: ifelic⁹ inq̄t matris o ifelicior fili i bello: fame: et direptione p̄domū cui te reseruabo: Nam est i vita sperari possit: iugo rhomane futut⁹ vrgemur: Sz nūc ēt ip̄az fututē p̄uenit fames. Predōes q̄o vtraq; vi quiores purgēt. Veni ḡ nūc o mi nate: esto m̄ri cibus: p̄donib⁹ furor: secul⁹ fabula: q̄ sola de erat cladib⁹ iudeozū. Et hec cū dixisset fil⁹ filiū iugulat. tū deinde igni superpositū torret: z mediū qdē p̄sumit: mediū q̄o seruat obiectū. Et ecce p̄festi predones irruunt: obuste carnis nidoze p̄cepto: mortez minant nisi sine mora cibos q̄s patos senserāt demonstraret. Tū illa eq̄dez p̄tē inq̄t vob optimā refuauit. Et p̄tinuo q̄ supfuerat mēbra reterit ifant⁹. At illos repente igens horror inuasit: z imanes q̄uis animi diriguere: vox faucib⁹ iterclusa ē. Illa q̄o atroci vultu. z ip̄is iā p̄dōib⁹ truculētior. me⁹ inq̄t h fili⁹ me⁹ ē p̄tus: z facin⁹ me

um est. Edite: nā z ego prior comedi quez genui. Nolite effici aut m̄re religiosozes: aut femia molliores. N si vos pietas vincit: z exetramini cibos meos: ego q̄ iā talibus pasta sū ego bis itez pascar. Post h illi territi tremētēsq; discedūt: q̄ hūc solū ex oib⁹ facultatib⁹ misere matri reliq̄rant cibū. Repleta est aut p̄festim vniuersa ciuitas nefarij sceler⁹ nūcio. z vnusq; ante oculos facin⁹ qd̄ p̄petratū fuerat adducens: tanq; si ipse id p̄petrasset horrebat. Omnes aut q̄s famis necessitas purgebat festinabāt mag⁹ ad mortē. beatos dicētes eos q̄b⁹ p̄tigit interisse: pusq; talū maloz rū polluerent auditu. Hacten⁹ Joseph⁹.

De his que a christo predicta sunt.

Capitulū. VII.

Sit iudeos p̄ his q̄ in ch̄m deum cōmiserē piacul⁹ talis p̄secuta ē pena. Dignū ē aut huic historie adhibere dñicas voces: q̄b⁹ ip̄e saluator talia secutura esse p̄dixit. Ue at̄ ait p̄gnantib⁹ z nutrietib⁹ vel lactantib⁹ i illis dieb⁹. Orate aut vt nō fiat fuga vestra h̄me neq; sabbato. Erit enī tūc tribulatio magna qualis nō fuit ab initio seculi vsq; nunc: neq; erit. Colligens autez supradictas historiograph⁹ omnē numeruz p̄mptozū: vel fame vl⁹ ferro vndecies centena milia designauit. ceteros q̄o latrones z sicarios ac p̄dones: post vrbis excidiū mutuis declarat interisse vulnerib⁹. Electos at̄ quosq; inuenit quos decor z p̄critis corpis cōmendabat: ad triūphū dicit esse seruatos. reliq; aut qui supra decē z septē annos agebant etatis: vinc̄tos ad opera egypti p̄ metalla designatos: vl⁹ p̄ ceteras prouicias esse dispersos. Alij quidē vt ludis gladiatorijs: alij vt ad bestias traderentur. Si qui vero intra septimū et decimū etatis reperti sunt annū p̄ diuersas prouicias in seruitutē distrabi iussi sunt. quozū numer⁹ vsq; ad nonaginta milia perductus est. Nec vero omnia gesta sunt secundo āno imperij Vespasiani iuxta ea que ip̄e dñs z saluator noster Iesus ch̄s p̄dixerat. Quippe qui ea que gerenda erāt presentia iā videret: tūc cū fm euāgeliorum fidentem: videns ciuitatē stetit sup eam. et velat in aurib⁹ eius prolocut⁹ est hec verba.

Ecclesiastice historie

Si agnouisses inquit et tu in hac die tua que ad pacem tibi sunt: nunc autē abscondita sūt ab oculis tuis. Quia ueniet dies in te: et circūdabunt te inimici tui vallo. et circūdabūt te: et purgebūt te vndiq; et ad solū reducēt te: et filios tuos qui in te sūt. Sed et rursū tanq; de pplo dicēs. Erit enī inquit necessitas magna sup̄ terram. et ira populo huic. et cadēt in ore gladij: et captiui ducent in omnes gētes. et hierusalē erit conculcata a gentib; vsq; quo compleant tempora gentiū. Et iterum. Cum autem uideritis circūdari ab exercitu hierusalē: tūc scitote quia appropinquabit desolatio ei⁹. Cōparet nūc vnusq; dñi et saluatoris nr̄i sermones cū historiographi relatiōe de bello quod gestū ē atq; excidio ciuitatis. et vidēs miram diuine p̄scientie p̄tē: agnoscat p̄dicentis diuinitatē. Nec q̄dem iudeorū genti post passionē saluatoris iusta ultione uenerunt: p̄ eo q; auctores uite a semet vnīuersa gens cōclamauerat auferri. Verūtamen nihil obstat etiā ea addere per que pietas et clementia dei licet ingratis uideatur ablata. Quadraginta nāq; post admissum piaculum cōtinuis protracta ānis. impioꝝ pena differēt. In quibus et apostoli omnes: precipue tamen Iacobus qui dicebatur frater domini in hierosolymis episcopus constitutus in desinenter populū cōmisse impietatis et feralis ausi: de scelere cōmonebant: si forte possent cōmissi penitentiā gerere: si possent flere pro scelere: et ueritatem penarū flāmas lachrymarū ueritate restringere. Ostendebat nāq; eis deus p̄ suā patiētā q; ipsorum quereret penitentiam: quia nō uult tantū de⁹ mortē peccatoris: q̄ntū uertat et uiuat.

De portentis ante bellū.

Capitulū. VIII.

Quillire autē adhuc mentē eoz du riciā nitebat diuina maiestas signis et prodigijs celit⁹ dat: terroresq; sil' et minacē dexterā ostē tando poti⁹ q; inferēdo. De quib; supra dicti historiographi fides ut in ceteris etiā in hoc sufficiens erit. Relegam⁹ ergo qd in sexto historiarum libro de his ipse signauerit. Sed infelicem inquit plebem ceteri mi quidā homines et deceptores falsa va

ticinantes suadebāt: ut euidētib; signis et indicijs iracundie: et indignatiōis diuine nō crederēt: quib; apte futurū et vrbis et gentis p̄sagabat excidiū. Sed uelut afflati et amentes: et q̄ neq; oculos neq; animā in se haberēt: spernebant omnia q̄ celitus nunciabant. Etenim stella p̄fulgens gladio p̄ omnia similis: imminere desuper ciuitati: et cometes p̄terea exitialib; flāmis ardere per totū uisus est annū. Sed et ante excidiū temp⁹ ac belli: cū populi ad diē festū azymoz conuenirent: octaua die mensis xandici qui est Aprilis: noctis tēpore hora nona tant⁹ luminis fulgor araz templūq; circūdedit: ut putarēt omēs diem clarissimū factū: et p̄mansit spacio hore dimidie. Nō imperit qd et ignaris p̄sperū uidebat: s; legisperitos et p̄bos q̄sq; doctores nō latuit exitialē portentuz. In eadem quoq; festiuitate uitula sacrificijs admota et aris assistēs inter ipos ministroꝝ manus enixa est agnam. Sed et ianua interioris edis que respiciebat orientem cū esset ere solido induta: ac p̄inde immensi p̄oderis que vit. xx. uiris sumo conatu impellentib; clauderet: ferreis q; vectib; et seris munita: ac pessulis in altū demissis teneret obstricta: repente hora noctis sexta apparuit sponte patefacta. Sed et trāfacto die festo post aliquot dies: p̄ma et uicesima die mensis artemesij: q̄ maui apd nos uocat: prodigiosus apparuit uisus: et fidē pene excedens: quod uere falsum putaret: nisi oculoꝝ fides cōfirmasset malozū cōsecuta pernicies. Etenim p̄ solis occasum uisi sunt currus et quadrigę in omni regione per aerez ferri et armatorum cohortes misceri nubibus: et orbē circūdari agmib; iprouisis. In alio autē die festo qui Pentecostes appellat⁹ ē noctu sacerdotes ingressi templū ad ministeria ex more cōplēda: p̄mo quidē in otus quosdam strepitusq; senserūt. tum deinde uoces subitas audiūt dicentes. migremus hinc. Additur his etiā aliud terribilē. Etenim quidā Ananie fili⁹ Iesus nomine: uir plebeius et rusticus: ante quartum belli annum cum ciuitas in pace et abundantia perduraret: in die festo tabernaculorum repēte clamare cepit. Vox ab oriente. vox ab occidente: vox a quattuor uen

tis. vox sup hierosolymā et sup templum.
 vox sup sponfos et spōsas. vox sup popu-
 lū et i. delinent die noctuq; p oēs plateas
 circūiens hec clamabat. Usq; quo quidaz
 p̄mores ex populo viri: velut infaulti pre-
 sagij indignatiōe cōmōti: correptū homi-
 nē mult; verberib; afficiūt. At ille nequa-
 q; p se aliqd loquēs: sed ne eos quidez qui
 circūsteterant deprecans: easdē voces pa-
 ri obstinatione et clamore repetebat. Tuz
 principes intelligentes (vt res erat) numi-
 nis esse motus in viro: pducūt eū vsq; ad
 iudicē rhomanuz. Apud quem flagris ad-
 ossa vsq; laniatus neq; preces neq; lachry-
 mas fudit: sed eandē vocem miserabilē et
 cū quodā vlulatu emittēs: per singula pe-
 ne verbera p̄ferebat: addens etiā hoc. Ve
 hierosolymis. Prosequit; et aliō idez hi-
 storiograph; maiore gestum miraculo di-
 cens. Oraculū quoddā in sacris litteris
 repertū: qd̄ p idē temp; viruz designaret
 ex eoz regione p̄cessurum: q̄ totius orbis
 potirēt imperio. Cui; oraculi p̄sagiū idez
 historiograph; Vespasianū declarare est
 suspicatus. Sed Vespasian; non alijs q̄
 illis solis gētib; que rhomano imperio vi-
 debant subdite dominat; est. Unde iustis
 us ad christū hec respōsa referunt: ad quē
 dixerat pater. Pete a me et dabo tibi gen-
 tes hereditatē tuā: et possessionē tuā termi-
 nos terre: et cui; p idē temp; p apostolos
 suos in omnē terrā exierat sonus: et infir-
 mes orbis terre verba eorum

De Josepho: et q̄s reliquit libros:

Capitulū. IX

O pereprecium sane est posse ista
 agnoscere q̄s fuerit h; Joseph;:
 et vnde v; ex q̄ gñe originē ducēs:
 q̄ tantā nobis materiā rez gesta-
 rū cognitionēq; p̄stiterit. Exponit q̄ etiā
 h; ip̄e de se: hoc modo scribēs. Josephus
 matthie fili; ex hierosolymis sacerdos: q̄
 et ip̄e p̄mo bello rhomanos oppugnauerit
 et posteriorib; nihilomin; interfuerit pre-
 ljs necessitate cōstrict;. Cōstat igit; hūc vi-
 rū per idē temp; nō solū apd̄ iudeos pro-
 prios ciues: verū etiā apud rhomanos ha-
 bitum esse nobilissimū: ita vt litteraz me-
 rito in vrbe roma etiā statua donaretur:
 et libri eius bibliothecae traderent. Cōscri-
 psit namq; antiquitatū historiā i viginti li-

bris. belli vero iudaici cū rhomanis habi-
 ti historiā septē voluminib; comprehendit
 quā nō solū greca facundia: verū et patrio
 id est hebreo sermone suis etiā ciuib; se edī-
 disse p̄firmat. dign; cui p̄ceter; omnib; de-
 beat credi. Sed et alia eiusde; viri extant
 de iudeozū vetustate duo volumina: in q̄b;
 cōtradocere Appioni cui dā grāmatico vi-
 detur: qui illis tēporib; aduersuz iudeos
 scripserat: et ad alios q̄sdā q̄ mores genti;
 iudeozum atq; instituta lacerauerant. In
 p̄mo ergo ex his duob; libro que volumi-
 na apud hebreos i autoritate habeantur
 fm̄ maioz traditionēp̄ hec edocet.

Ut diuinaz meminit scripturarū

Capitulū. X

Neq; igit; innumera inq̄t apd̄ nos
 habent volumina inter se inuicem
 discordantia. sed duo tm̄ et viginti
 sūt libri: qui omniū tēporū seriez
 cōtinent: q̄ et iuste credunt diuinit; inspi-
 rati. Ex q̄b; quib; sūt Moysi cōtinētes le-
 ges vite: et successiōis hūane p̄sapiā vsq;
 ad ip̄i; moysi terminū p̄tendentē. qui pau-
 lomī; ad tria milia annoz p̄tinentiā ge-
 runt. A morte vero Moysi vsq; ad Artax-
 xersē: qui post Xersem regnauit apd̄ per-
 sas: que gesta sunt: p̄phete quib; p̄ ea tem-
 pora tredecim voluminib; cōscripserunt.
 Reliqui h; quattuor libri hymnos i deū:
 et vite instituta. ac monita mortalib; tra-
 dunt. Ab Artaxerse vero vsq; ad nostruz
 temp; scripta sunt q̄dē oīa: fide tamē nō
 eadem que p̄mis habetur digna ducunt:
 p̄ eo q̄ nō ita extiterit p̄phetarū iugis et ex-
 plorata successio. Reb; igit; his constat q̄
 nos venerabiliter vtamur scripturis no-
 stris. Nam cū tot secula intercesserint: ne-
 q; addere q̄s vnq;: neq; auferre: aut p̄mu-
 tare quid ausus est: sed omnib; gentis no-
 stre hominib; insita hec quodāmodo atq;
 ingēnita fides est: credere hec dei esse cō-
 sulta. et his ingit; inherere: ac p̄ ip̄is (si ita
 res poposcerit) libent; et aiāz ponere. Sic
 hec etiā ps historiographi his i loc; a no-
 bis (vt arbitroz) nō incōpetentē inserta. Est
 adhuc et aliō ei; elegās sat; volumē q̄ ani-
 m; sit q̄ imperiū teneat in nobis. Quez li-
 bellū q̄dā machabeoz artitulauerit: p̄ eo q̄
 certamina inibi et agones p̄ pietate a Ma-
 chabeis fratrib; desudata cōtineat. Sed

Ecclesiastice historie

z in fine vicesimi antiquitatū libri signifi-
cat idē ipse proposuisse se quattuor volumi-
nibus cōprehensurū sūm fidē z religionē pa-
triā: dō z de substantia ei⁹ ac legibus: et
cur quedā apud eos liceant: quedā vero nō
liceāt. Sed z alia nonnulla opuscula a se
dicūt esse cōposita. In fine etiaz supradic-
ti vicesimi libri antiquitatū iustum quen-
dam ex tyberide qui conat⁹ sit hoc idem
operis quo ipse explicuerat aggredi: argu-
it falsitatis p̄ hec verba. Sed non ego te
imitatus sum in his que conscripseram.
Ipsis etenim impatoribus obtuli libros me-
os: cū adhuc ipse que gesta sūt pene i ocu-
lis haberent. Quippe qui cōsci⁹ mihi esse z
seruate in omnibus veritatis. Nec me de
eorū testimonio sefellit opinio. S; z alijs
pluribus obtuli: quoz mlti etiaz ipis inter-
fuerē bellis: sicut Agrippa rex et nonnulli
eius p̄inqui. Et impator quidē Titus in-
tantū pbauit ex istis debere libris ad oēs
hoies rerū gestarū noticiāz peruenire: vt
manu sua subscriberet: z publice ab omni-
bus eos legi debere. Rex hō Agrippa sexa-
ginta et duabus eplis de opis nr̄i veritate
testatus est. ex quibus z duas inserui. S;
de his satis dictum est. Nūc ad narratio-
nis nostre seriem redeam⁹.

Quēadmodū post Jacobum Symeon
hierosolymozū rexit ecclesiam.

Capitulū. XI.

Dist martirium Jacobi z continuo
p̄secutū ciuitatē excidium: tradit
ap̄los ceterosq; dñi discipulos q̄
ad illud tēpus reliq̄ erāt: in vnuz
e locis omnibus cōuenisse simul cū his qui
propinqui sūm carnē dñi dicebant. Pluris
mi nāq; z ex his p̄ illō tēps superant: z ha-
buisse i cōe p̄siliū quē oporteret dignum
successiōe Jacobi iudicari: oēsq; vno con-
silio atq; vno cōsensu Symeonē cleophe
filiuz decreuisse: Cui⁹ mentio in euange-
lij facta est vt episcopat⁹ sedez suscipet.
Cōsobrin⁹ is sūm carnē saluatoris fuisse di-
cebat. quia Cleopha fratrē fuisse Joseph
Egesippus cōtestatus est.

Ut Vespasian⁹ posteritatē David ius
sit inquiri.

Capitulū. XII.

DEr idē tēpus Vespasian⁹ post ex-
cidia hierosolymozū oēs si q̄ for-
te ex familia David supsuissent

apud iudeos: velut regalis p̄sapie viros p̄-
quiri iubet. Unde etiā pro hac causa gūis
suma iudeis persecutio exorta ē a Tito fi-
lio Vespasiani. S; Vespasiano decēnio
p̄ncipatu ministrato Titus fili⁹ in impe-
rio succedit. Cui⁹ secūdo regni anno Li-
nū duodecim annis i sacerdotio trāfact⁹
vrbis Rhome episcopatum tradisse Ana-
cletō ferunt.

De Alexandrine ciuitati secūdo Abili-
us p̄fuit.

Capitulū. XIII.

SEd Titus nō ampli⁹ q̄ duob; an-
nis totidēq; mētib; p̄ncipatu rho-
mani apic⁹ ministrato Domiciāo
fratri sumā rez reliq̄. Quarto igi-
tur anno Domiciani apud Alexandriam.
Anianus viginti z duob; ānis ministra-
to sacerdotio defunctus est. In cuius lo-
cū secundus succedit Abilius.

De Rhome scōs ep̄s Anaclet⁹ fuit

Capitulū. XIII.

In vrbe vero Rhoma duodecim
Anacletus annis in episcopatu
ex act⁹ sacerdotij sedē Clemētē tra-
dit. Tertius ab hoc Clemēs (didit.

Capitulū. XV.

QUē ad iutorē suū Paulus ap̄lus
Philippensibus scribēs designat
dicēs. Cū Clemēte z ceter⁹ adiu-
toribus meis q̄z noia sūt in libro
De eplā Clementis (vite

Capitulū. XVI.

Uius clemētis eplā habet ad Co-
rinthios sc̄pta precipua plane et
valde mirabilis: quā velut ex p̄so-
na rhomane ecclie dictauit: cum
dissensio apud Corinthios fuisset exorta.
quaz eplā in plurimis ecclijs publice
legi: z veterū z nostris etiā tēporibus cōstat.
Vez de seditione facta apud Corinthios
ac dissenssiōe plebis: testis valdē fidelē Ege-
sippus indicat hoc modo dicēs.

De p̄secutione sub Domiciano

Capitulū. XVII.

Ulta z erga mltos crudelitate:
domician⁹ exercitata plurimis
q; in vrbe rhoma nobilib; z illus-
trib; viris: nullo iure: nullaq; rō-
ne trucidat⁹: inumer⁹ et i exiliuz trusis: et
bonoz direptiōe mulctatis: ad vltimum
Feroniane et cheomachie impietatis suc-

cessor efficitur. Secundus hic ab illo q̄p̄
pe p̄secutiōez molit̄ i nostros: cū vtiq̄z pa-
ter suus Vespasianus nihil proorsus n̄ris
irrogauerit iniurie.

De Joanne apostolo ⁊ reuelatiōe ei⁹
Capitulū XVIII.

Quo in tpe ap̄ls ⁊ euāgelista Joā-
nes ob p̄dicatiōez s̄bi diuini et
testimoniū f̄tatis i insulaz Pat-
thmos tradit̄ ablegatus. Deniq̄z
Byreneus scribens de compoto nomis
antichristi quod continet̄ i reuelatiōe que
dicit̄ Joannis: q̄nto aduersus hereses li-
bro. hec de ip̄o Joanne cōmemorat. Q̄si
oporteret inquit aptius i hoc tempore de
isto nomie p̄dicari: a quo maḡ potuerat
aperiri: nisi ab eo qui ip̄am reuelationem
vidit. Nec enī multū tēporis est q̄ reuela-
ta est: sed pene nostra etate. In fine etenim
Domiciani principatus exorta est. Intan-
tū ip̄o p̄ idē tēpus fidei nostre iustituta flo-
rebāt: vt etiā nōnulli alieni a religione nos-
tra scriptores historiā suāz tradiderit
monimentis. vel de p̄secutiōib⁹ illius tēpo-
ris: vel etiā de martyrijs. qui ⁊ diligent̄ ex-
plorato tēpore designāt: q̄ q̄ntodecimo an-
no Domiciani p̄ncipis: cū alijs plurimis
ab eo etiāz Flauia domicilla sororis filiaz
flauij Clementis vnus tunc ex consulib⁹
viri: ob testimoniū q̄d ch̄o perhibebat in
insulā Pontia nomine deportatā:

Quēadmodū Domicianus posteritatē
David iussit occidi.

Capitulū XIX.

A pud ip̄z ip̄o Domicianū cū iussit
set oēs perimi qui de ḡne dauid et
regia stirpe d̄scēderēt: ver⁹ tradi-
tio tenet q̄ delati sūt q̄dā quasi ef-
sent de posteritate Jude: quem fratrē suū
se saluatoris f̄m carnē tradunt. Quicq̄z du-
plici v̄gebant̄ inuidia: velut qui ⁊ ex Da-
uid genere: ⁊ ex ip̄suis ch̄isti p̄p̄nitate
d̄scēderent. Que Egesippus per ordinez
his verbis refert.

De prosapia saluatoris

Capitulū XX.

A dhuc aut̄ viuebāt q̄dā de carna-
li genere d̄ni n̄ri nepotes Jude:
ei⁹ q̄ f̄m carnē frat̄ d̄ni dicebat̄.
Quos quidā detulerunt tanquā
ex David stirpe venientes. Nos reuocat⁹

quidā: ⁊ ip̄e ei formidabat de aduētū ch̄i
sicut et i initio Herodes. Interrogati er-
go a Domiciano si essent ex familia dauid
p̄fessi sunt. Tunc q̄sinit ab eis: quātis pos-
sionib⁹: vel q̄nt̄ essent facultatib⁹ p̄diti
Et illi respōderūt q̄ vtriq̄z nō ampli⁹ esset
in bonis nouem milib⁹ denarijs: ex quib⁹
singul⁹ pars media p̄portōe deberet. Nec
hec sibi i pecunia subsistere: sed i estimati-
one terre q̄ eis esset in quadraginta min⁹
vno iugerib⁹ p̄stituta: quā suis manib⁹ ex-
colētes: v̄l vt ip̄i alerent: vel vt tributa des-
penderent. Simul ⁊ testes ruralis ⁊ diur-
ni operis manus labore rigidas ⁊ call ob-
duratas p̄ferebāt. Interrogati ḡ de ch̄o
quale sit regnū eius. v̄l quis ip̄e: aut vnde
aut quādo v̄etur? Respōderūt q̄ nō hui⁹
mundi regnū. neq̄ huius terre ei designet̄
imperium: sed q̄ celeste ei regnū per ange-
lorum ministeria in cōsumatiōne seculi p̄-
paretur. quādo sc̄z aduēturus i gloria d̄ vi-
uis ac mortuis iudicabit. ⁊ restituet vnū
cuiq̄z pro fact⁹ ac pro merit⁹ suis. Ad hec
Domician⁹ cū neq̄ i eis quicq̄z criminis i-
ueniret: ⁊ vilitatē eorū q̄ maxime p̄tene-
ret: abire eos libere iubet. S̄z ⁊ p̄secutio-
nē quā aduersum ecclias agitari iusserat
datis rursus cōpescit edictis. Illi ip̄o di-
missi ab eo: vel martyrij merito: vel tante
propinquitatis p̄rogatiua pacis iam tem-
pore duces ecclesie effecti: vsq̄z ad Traia-
ni tēpora p̄māserunt. Nec quidē Egesip-
pus. Sed ⁊ Tertulian⁹ de Domitiana si-
milia refert dicens. Tentauit aliquando
⁊ Domician⁹ sile aliqd: portio Heronis
de crudelitate: Sed quasi homo cito des-
stitit. ita vt etiāz eos quos in exiliū mis-
erat reuocaret. Post Domicianū vero q̄n-
decim annis impio potitū: Herua susce-
pit principatū. Sub quo omnes quidem
honorum tituli q̄ i Domitianū collati fus-
erant detrahunt̄. Reuocari aut̄ q̄cūq̄z ab
eo i exiliū trasi sūt: ac recipe facultates ex
senatusconsulto iubentur. De quibus sin-
gulis testimoniū p̄hibent qui gesta illorū
tēporū cōscripserūt. Tūc igit̄ etiā aposto-
lum Joānez post absolutionē isule Ephe-
suz quasi ad scholā propriā redisse: nostros
scriptores declarant.

⁊ Alexandrinorū ecclie tertius p̄fuit
Lerdos. Capitulū XXI.

Ecclesiastice historie

Erna vero post annū pl^o min^o de-
functo Traianus succedit impio.
N L^o prio pncipat^o āno Abili^o ap^o
Alexādrīā tredecī ānis sacerdotio
ministrato diē obiit. Cui succedit Lerdō
tertius in sacerdotiuz. Qua tempestate in
vrbe rhoma Clemēs q̄z terti^o post Paulū
z Petrū pōtificatum tenebat.

Antiochene ecclesie secundus p̄fuit
Ignacius episcopus.

Capitulū. XXII.

S Ed z ap^o Antiochiā Euodi^o pri-
m^o fuerat: z scōs Ignati^o Hieroso-
lymis q̄z Symeō scōs post Jaco-
bū fratrē domini iisdem tempori-
bus gubernabat ecclesiam

Delatio de Joanne apostolo.

Capitulū. XXIII.

I A his supstes adhuc ap^o Asiā des-
morabat ipse ille quez amabat dñs
Jesus ch̄s: apls simul atqz euāge-
lista Joānes: ecclesiaz q̄ inibi erāt
gubernacula regēs: post Domitiani: vt di-
xim^o obitu: regressus ex insula. Quod q̄a
ita se habeat: duobz fidelibz testibz appro-
babo: Hiren^o z Clemēs Alexādrin^o huic
p̄tati āstipulantē in secundo aduersus he-
refes libro Dyerene^o hoc modo scribens.
Et omēs inquit p̄sbyteri testes sunt qui in
Asia Joannē discipulū dñi viderūt: z sci-
unt hec tradidisse Joāne: qui z permansit
apud eos vsqz ad tempora Traiani. Itē
in tertio eiusdē opis libro idēz scriptor de
eisdē ita testat. Ecclesia inqt q̄ ē ap^o Ephe-
sum a Paulo quidē fundata est: a Joanne
vero edificata: qui pmāsit in ea vsqz ad tē-
pora Traiani. Habes hūc testem fidelem
de apostoli tēporibz cōtestantem. Accipe
quid etiā Clemēs cuius pariter pmisim^o
testimoniū dicat: historiā quādā per neces-
sariam simul terens: Quaz nos quoqz in-
feram^o vtilem fore legentibus credimus.
Scribit ergo hec. Audi inquit fabulā z nō
fabulā: sed rem gestā de Joanne apostolo:
z memorijs omnīū traditā. Cum post tyrā-
ni obitū de pathmos insula. Ephesum res-
dieret. rogabat etiaz vicinas illustrare pro-
uincias: quo vel ecclesias fundaret i q̄bz
nō erāt locis: vel in quibz erant: sacerdos
tibz ac ministris iſtrueret: fm q̄ ei de vnoqz
spū sanctus indicasset. Cum igitē venisset

ad quādā vrbe haud longe positā: omi-
bus ecclesiasticis solēniter adimplet: vi-
dit iuuenē quendā validum corpe z vultu
elegantē: sed z animis ac rēnimis. respici-
ensqz ad ep̄m qui nuper fuerat ordinat^o:
hūc inqt tibi summo studio cōmēdo sub
testimonio ch̄risti z totius ecclesie. Tum
ille suscipiēs omnē se adhibiturū sicut p̄ci-
cipiebant diligentīā pollicet. Sz itez atqz
itez eadē sepi^o repetēs iuuenēz cōmēda-
bat attentius: et post hec Ephesum redit.
Tum vero presbyter in domum suāz ado-
lescentem suscepit cōmendatū: z cum omni
diligentia enutrit: amplectit: fouet: ad vl-
timū etiā baptismi gratiā tradit. Post hec
iam velut confidēs gratie qua fuerat cō-
monit^o: paulo indulgent^o iuuenē habere
cepit. Sed ille vbi immatura libertate po-
titus est: cōtinuo per equenos: quibus lus-
rus et desidia cordi est: amare vicia et cor-
rupte vite incedere tramitem perdocetur
Et primo quidē conuiuioz illecebris deci-
pitur: in deno nocturnis eum furtis sociū si-
bi participemqz cōciscūt. post hec etiā ad
maiora flagitia pertrahūt. Luz iterea sen-
sim iuuenis formabat: z instituebat ad sce-
lera: z qz esset acer ingenio sic equ^o in fres-
nis z validus: diris morsibz obfirmatus:
recti itiner^o lineā derelinquēs: rectore cō-
tēptor rapido cursu tor^o fertur i p̄ceps: ita
succedētibz sibi mal^o vt despationē sibi q̄z
a deo p̄stite salutis acciperet: dedignat^o iā
de puis sceleribz cogitare: grandia queqz
molit^o: z ex integro perditioni se tradēs nul-
li inferiorē se in flagitijs patit. Deniqz il-
los ip̄os qui prius magistri criminum fu-
erāt discipulos facit. z latronū ex his tur-
mam quibus ip̄e dux z princeps violen-
tus p̄cesset instituit: z cum his omni cru-
delitate grassatur: Veruz tempore elapso
scum rei ita poposcisset vtilitas inuitatur
iterum ad illam vrbe. Joannes: et cum
cetera quoz grā venerat ordinasset. Age
inquit o episcope depositū representa: qd
tibi ego plane z ch̄ris cōmēdaui^o: ecclia
teste quā regis. At ille obstupuit p̄mo pe-
cuniā putās a se repositā quā non accepat.
Sed rursus cōsiderabat nec posse falte-
re Joannē. nec qd nō dedit querere. De-
rebat ergo stupens. Quē Joānes herentē
vidēs: iuuenem illum repeto abs te et ani

mā fratris. Tūc gūit suspirās senior et i
 lachrymas resolutus: ille ait mortuus est.
 Quō inqt vlti q̄li morte: Deo ait mortu⁹
 ē qz pessim⁹ z flagitiosus euasit: ad vlti⁹
 mū etiā latrociniū egress⁹ ē. Deniqz nūc
 mōtē quēdā cū mltā latronūz manu oc-
 cupauit. Quib⁹ audit⁹: apls vestē cōti-
 nuo q̄erat indut⁹ scidit: z cuz ingēti ge-
 mitu feriēs caput suū bonū te inqt cuz
 stodē fratris aie dereliq̄. Sz iā nūc mihi
 equ⁹ parēz z dux itineris. Et p̄feti ab ipa
 ecclia ascēdēs p̄cit⁹ p̄perabat. Lūqz pue-
 nisset ad locū attinet⁹ ab his latronib⁹ q̄
 custodias obfuaabāt. At ille neqz effuge-
 re: neqz p̄sus declinare vsqz nitēs: ingē-
 ti tm̄ voce p̄clamabat: qz ad hoc ipm̄ ve-
 ni. adducite mihi p̄ncipē v̄m Qui cum
 veniret armat⁹: emin⁹ agnito Joanne
 ap̄lo pudore act⁹ i fugaz p̄rit. Ille equo
 post cuz admissio: p̄feti p̄seq̄t fugitatē:
 et erat⁹ oblit⁹: sil⁹ z clamās Quid fugis o
 fili patrē tuū: Quid fugis in ermē senē.
 Miser noli timere. hēs adhuc spēs vite.
 Ego ch̄o rōnē reddā p̄ te. Lerte et mor-
 tē p̄ te libent⁹ excipiā sic z dñs excepit p̄
 nob. z p̄ tua aia dabo aiaz meam. Sta-
 tm̄ z crede mihi: qz ch̄s me misit. At il-
 le audiēs restitit: ac cultrū demisit i trā:
 p̄ h̄ arma p̄iecit. Tū deinde tremefact⁹
 ābat amarissime. z accedēt⁹ ad se senis
 genib⁹ puolu it: gemitib⁹ z vllulatioib⁹ q̄b⁹
 poterat satisfaciēs: z vberimis lachry-
 maz suaz fōtib⁹ itez baptizabat occul-
 tās solā dexterā suā. Apl⁹ s̄o insurādi-
 sacō se ei a saluatore ipetratuz veniam
 pollicens: sil⁹qz genib⁹ ei⁹ puoluit. atqz
 ipaz dextrā ex c⁹ ced⁹ scia torq̄bat: tāqz
 iā p̄pniaz purgatā deosculās ad ecclia
 reuocat: z idelinēt p̄ eo oīones p̄fūdēs:
 z cū ip̄o parit ducēs crebra ieiunia: in-
 dulgētā a deo quā ei pollicit⁹ fuerat ex-
 petebat. Sz z varijs s̄monuz p̄solatio-
 nib⁹: velut q̄busdā p̄cātatioib⁹ efferos z
 exterritos ei⁹ aios mitigabat. Nec p̄us
 abstinit q̄z eū i oib⁹ emēdatū ēt ecclie p̄fi-
 ceret: p̄bēs p̄ h̄ maḡ exēpla vere p̄nie: et
 documētū ingēs noue regenerationis:
 atqz insignia q̄dā et trophea visibil⁹ i eo
 resurrectionis ostēdēs: Nec a Elemente
 dicta n̄ solū ad sciētā rez. sz z ad utilita-
 tem legentiū p̄futura / hunc in nostris

quoqz libris teneant locum.

De ordine euāgeliorū Cap. XXIII.

A Si iā et hui⁹ apli q̄ sint sc̄pta q̄
 i auctoritate habeāt: cū his pa-
 rit explicem⁹. Est igit p̄mo euā-
 geliū noīs ip̄i: qd̄ i oī orbe p̄so-
 nuit. Q̄ at p̄ cetera tria euāgelia q̄ro
 a veterib⁹ statūtū ē loco hec erit rō. Cle-
 nerabiles z p̄e deo digni apli ch̄i cum
 essent i oib⁹ puritate vite et anī p̄tutib⁹
 clari: nō magnip̄ edebāt s̄mōis ornatuz.
 Quippe i q̄b⁹ aia erat diuis ornata p̄tut-
 tib⁹: sil⁹ z signoz grā. q̄ eis a dño n̄o Je-
 su ch̄o p̄cessa fuerat: p̄fitētes nō suaso-
 rijs hūane sapie p̄bis: s̄mā p̄dicatiōis
 dñice collocabāt: sz i ostētatiōe spūs et
 i p̄tute: p̄ quā mirabilib⁹ p̄sumat⁹: p̄boz
 suoz fide facta vniuerso orbi regni celo-
 rū sciētā tradiderūt: paruiducētes plu-
 res libros p̄dere: qz huiusmōi p̄dicatiōis
 assertio: nō argumēto humani sermōis:
 sed ad stipulatiōe diuine p̄tut⁹ indigeat
 De idubitat⁹ diuis: susceptis ve scri-
 pturis.

Capitulū. XXV

D Eniqz Paul⁹ q̄ inter oēs apos-
 tolos eruditior etiā i p̄bis viz-
 det⁹: z i sensib⁹ p̄p̄otēs nō am-
 plius q̄z puū eplaz suaz corp⁹
 reliq̄t. Que vtiqz imensa p̄tinerent i rra-
 se atqz innumera sacramenta. vtpote q̄
 etiā vsqz ad tertiū celū rapt⁹ q̄ gererent
 ispererat z: i ipm̄ quoqz dō dignū para-
 disum abduct⁹. audierat ibi ineffabilia
 p̄ba z doctrinā quecūqz illa inibi est siue
 corporeus: siue incorporeus illius inte-
 rim schole discipul⁹ effect⁹ exceperat.
 Sed z reliqui domini ac saluatoris no-
 stri discipuli: nō soluz ex illis duodecim:
 sed z sequi extra hūc numerū de schola
 tamē dñi z saluatoris n̄ri: sermonez ali-
 que diuinit⁹ inspirati mēorie reliq̄rūt: bre-
 uē hūc z succictū p̄ oia eē voluerūt. Igit
 ex ip̄is discipul⁹ dñi Matthe⁹ tm̄mō et
 Joānes ad scribēduz ap̄pullisse aīm tra-
 dunt: necitate q̄daz in hoc ipm̄ puocati
 Matthe⁹ enī p̄mo hebreis p̄dicauerat
 Uez cū pararet trāsire ad gētes patria
 lingua sc̄pturaz p̄posuit z ea q̄ p̄dicāue-
 rat cōphendēs dereliq̄t his ad mēoriaz
 a q̄b⁹ p̄ficiscebāt vt gētib⁹ p̄dicar. P̄

Ecclesiastice historie

būc Luce et Marci scriptura euāgelica: fm eas causas q̄s sup̄ius dixim⁹ edif. Joāne hō tradūt vsq̄ ad vltimum pene vite sue t̄ps: absq̄ vlli⁹ scripture indicijs euāgeliiū pdicasse. Sz cū hoz triū euāgelioz etiā ad ip̄m noticia puenisset p̄balle q̄dē d̄: fidē z p̄itatē doctoz: deesse t̄n vidit aliq̄: z ea maxie q̄ p̄mo pdicatio nis sue t̄pe d̄ns gesserat. Certū ei est q̄ i sup̄ioribz tribz euāgelijs hec vident sola p̄tineri q̄ ab eo gesta sūt anno q̄ Joānes baptista: v̄l inclusus est in carcerē: v̄l punitus. Deniq̄ si obserues: statim in ini t̄ijs narrationis posteaq̄ refert Mat̄theus de q̄dragita dierum ieiunio: z de t̄tatiōe ei⁹: p̄tinuo subijcit dicēs. Audis autē q̄ Joānes tradit⁹ est: discessit de iudea: z venit i galileā. Sz z Marc⁹ silr posteaq̄ inqt tradit⁹ ē ioānes venit i galileā. Lucas hō ēt p̄iusq̄ icipi at aliq̄d de actibus referre Jesu dic. q̄ adieē Herodes sup̄ omnia mala q̄ gesserat: z p̄clusit Joāne i carcerē. Quia in quā ab his hec videbāt om̄issa: rogatus d̄: Joānes ap̄ls vt ea q̄ p̄terierāt p̄ores aū traditiōez Joānis saluatoris gesta cō scriberet. Et iō d̄t i euāgelio suo. Hoc fecit initiū signorū Jes⁹. z itez i alio loco idicat dicēs: Nōdū ei ioānes erat mis sus i carcerē. Ex q̄bz p̄stat q̄ ea q̄ aūq̄ ioānes traderet: a Jesu fuerāt gesta descri bit. Et iō siq̄s h̄ diligēt⁹ p̄sideret: euide ter inueniet nō sibi euāgelia dissonare: sz alteri⁹ t̄pis gesta esse q̄ scribit Joānes: alteri⁹ hō q̄ ceteri. Vñ quia natiuitatez fm carnē saluatoris v̄l Mat̄the⁹ v̄l Lucas desc̄pserāt: reticuit h̄ Joannes et a theologia: atq̄ ab ip̄a ei⁹ diuinitate sumit exordium. Que pars sine dubio ip̄i velut eximio p̄ sp̄m̄ctm̄ refuata ē. Nec etiā de Joānis euāgelio dicta sint. De Marci hō euāgelio sufficient sup̄ra cō p̄b̄sum ē. Lucas autē in initio euāgelij sui cām cur scriberet indicauit v̄icz qm̄ mlti alij temere p̄sumpserāt enarrare: q̄ sibi magi crāt ad liq̄dū cōperta. Volēs q̄ abstrahere nos a ceteroz narratiōibz fidē facit p̄ se cōsc̄pte p̄itati: cert⁹ q̄ eam vel Paulo exponēte: vel alijs ap̄lis q̄ ab initio ip̄i viderāt: ac sibi tradiderāt cōse cur⁹ sit: z hāc nob̄ p̄p̄uū euāgeluz tra

dat. Nec a nobis etiā de Luca breuif dicta sint. Oportuni⁹ hō z pleni⁹ in t̄pe insertis his q̄ antiq̄ autores sc̄pta reli querūt. vt se cūcta habeāt idicabimus. Joānis tamen extant preterea eplē: de quarū p̄ma neq̄ ab antiquis vnq̄: neq̄ a posteris dubitataz est. De reliquis hō duabz z de reuelatiōe etiā nunc anceps sentētia habet. de q̄bz vt dixi z a veteribz dubitatū suis i locis ip̄oz vocibz appro babim⁹. Ut q̄ qm̄ quidez i hec deuenim⁹ loca: omnem noui testamēti canonē des signem⁹. P̄mo nobis oim̄ euāgeliozū celestis quadriga iungatur. his actus apostolorum copulēt. Post hos Pau li eplē sociēt. cōsequant̄ vero has p̄ma Joannis epistola: similis z Petri prima. Nec sunt de quibus nulla vnquā proz sus extitit dubitatio. Sequenti loco iā sunt illa de quibz a nonnullis dubitatū est Reuelatio Joannis: de qua quid sin guli veterum senserint: suis in locis ostē demus. Et epistola Jacobi sed z Jude. Petri quoq̄ secūda. z item Joānis secūda z tertia: siue he ip̄i euāgelice: etiā alterius eius cognominis ostendētur. Post hec iam scriptura est que dicitur Actus Pauli: sed z libellus qui appella tur pastoris: z reuelatio Petri: de quibz q̄ maxie dubitat. Fert̄ ēt Barnabe ep̄i stola z doctrina que dicit̄ apostoloruz: Quidā autē his sociant etiā euāgelium qd̄ dicit̄ fm̄ hebreos: quo p̄cipue vtunt̄ tur illi hebrei q̄ christuz suscipe vident̄. sed in ecclesia ei cōtradicit̄. Que oia t̄n a nobis necessario enumerata sūt: vt abs q̄ vlla ambiguitate claresceret: q̄ sint in veteri autoritate: z que sint in quibz vel p̄tradictio aliqua vel etiā contatio: cuz t̄n a q̄ plurimis ecclesijs recipiant̄: sole at admitti: Sed z de illis sciēdū est que sub nomie ap̄loz ab hereticis p̄ferunt̄: velut Petri z Thome: z Mat̄the z ce terorū similis apostolorū act⁹: q̄ appella nt euāgelia: sz z Andree. z Joānis at q̄ alioz ap̄loz act⁹: q̄ nusq̄ p̄sus i scri ptis veterē: eoz d̄taxat q̄ ap̄lis successerūt aliqua m̄tio eoz aut cōmemoratio habetur. In quibus et ip̄e stilus mltum ab ecclesiastica cōsuetudine deprehēdi tur esse diuersus. Sensus quoq̄ ip̄e: et

omniaque his inserunt: lōge ab aposto-
lica dissonāt fide. ex quo figmēta esse p-
uitatis heretice cōprobant. Unō nō int
illa q̄dem de q̄b̄ dubitari dixim⁹ collo-
cāda sunt: sed vt aliena penitus ⁊ a pie-
tatis regula discrepātia p̄pellēda. Verū
ad historie ordinē redeamus.

De Venādromago
Capitulū XXVI.

Sicut Simoni mago Venāder
succedit scutū diaboli: nō inferi
us p̄mo ⁊ ip̄e samarites genere.
In arte autē magica sol⁹ rept⁹ ē q̄
nō mō equipare: s; ⁊ sup̄gredi impietatē
posset magistrī. Maiorib; q̄ppe portēt
efferebat: semetip̄m saluatores dicēs ad
hoīm salutē de celestib; ⁊ inuisib; secu-
lis destinātū: asserēs non alit̄ posse vnū
quēq; angelos seculi vincere: nisi prius
a semet magice artis p̄ ordinez suscipet
disciplinā. ⁊ p̄ baptisimū a se datū imor-
talis ⁊ etern⁹ effect⁹ in hac vita p̄petu-
us fieret. Que oīa ex libris Hyrenei vo-
lētib; scire p̄facile est. Sed ⁊ Justin⁹ in
his ip̄is in q̄bus Simonis fecerat mē-
tionē etiā de h̄ talia q̄dā scribit. Venā-
drū quēdā samaritanū ex vico cappara-
thea Simonis discipuluz: stimulis de-
moniac; icitatū venisse antiochiaz: ⁊ q̄s
plurimos p̄ artē magicaz decepisse: sci-
mus q̄ h̄ etiā suadere potuit sectatori-
bus suis q̄ nō essent morituri. Ex q̄bus
ī hodiernū sūt aliq̄ ex illo eadē p̄fiteres.
Nō ē vere diaboli cōmentū: vt homies
magi ch̄ianorū sibi nomē imponerēt:
q̄ p̄ h̄ sanctū ⁊ venerabile religiōis n̄re
mysteriū macularēt. Qui tñ irridēt et
sp̄nūt ecclīastica dogmata: vel de im-
mortalitate anie: vl̄ de resurrectione mor-
tuoz. Uez hī talib; freti autorib; de spe
salutis ⁊ vite penitus exciderūt

De secta Ebionioruz
Capitulū XXVII

Sed et alios idem demon q̄s ab
amore ch̄i separare n̄ poterat:
alia nihilomin⁹ arte decepit: id
ē ebionios: q̄ it̄p̄tant̄ paupes.
Vere ei paupes sūt ⁊ egeni ī sciētia glie
ch̄i: q̄niā q̄dē solū eū hoīez putāt: et p̄
fectū vite ac virtutis virū iustū effectū
cōmuni etiā natiuitate ex viro ⁊ feia p̄-

creatū. Custodiendā h̄o censent etiā legi
obseruatiā: nec sufficere ad salutē solaz
ch̄i estimāt fidē. Quidā tñ ex ip̄is refu-
giūt hāc impietatē: vt ex viro et femina
asserāt eū natū: sed p̄fiterent̄ de sp̄sctō et
Maria p̄gine. nec tñ semp eū fuisse deū
⁊ p̄bū ac sapiētā dei fatent̄: cor̄palez ve-
ro legis obseruantiā custodiūt. Apli at̄
Pauli epl̄as om̄es parit̄ respuūt: ⁊ ip̄m
apostataz legis appellant. Utuntur et
euāgelio vno q̄dā: q̄s fm̄ hebreos appel-
lat. cetera oīa nibili ducunt. Sabbata
cū iudeis fm̄ legē: nobiscū dñicaz diem
sacratā post resurrectionē dñi obferunt.
Unō cōpetent̄ Ebionite p̄pauptate it̄elo-
ligētie appellati sunt.

De Eberinto p̄ue religiōis antistite:
Capitulū XXVIII.

Istoz temporib; etiā alteri⁹ here-
seos ob ortū principē eberintuz
accepim⁹. De q̄ Bauius (cui⁹ iā ī
superiorib; fecim⁹ mētionem) ī dis-
putationū suaz dialogo ita scribit. S; ⁊
eberint⁹ inq̄t p̄ reuelatōes quas dā q̄s
velut a magno ap̄lo cōsc̄ptos: ⁊ p̄ ange-
los ei reuelatas putaret: talia q̄dā portē-
ta nob̄ introducit. Post resurrectionez
terrenū dicit futurū eē regnū ch̄i ī hiez-
rusalē: ⁊ hoīes in carne it̄ez cōcupiscen-
tijs ⁊ vitijs subiectā cōuersionē habi-
turos. Cōtra fidē q̄s sc̄pturarū quosdāz
mille annos designat. In q̄b; mltā q̄dē
⁊ alia corruptiōis opa: ⁊ nuptiaz festiui-
tates dicit futuras ad eos q̄ libidini sūt
dediti decipiendos. S; ⁊ Dionys⁹ cū
de Joānis reuelatiōe differerz: ⁊ q̄dā h̄z
ea que antiquit⁹ ecclīe tradita fuerant
disputaret: mētionē facit hui⁹ ip̄i⁹ vi-
ri ī his verbis. Eberint⁹ inquit a quo et
Eberintiana heresis oborta est: figmēt
suis autoritatē magni nominis adqui-
rere: fm̄ sc̄pture hui⁹ prauā intelligētiā
gestiebat. q̄ppe cuius hec erat heresis:
vt affirmaret terrenū futurū esse ch̄i re-
gnū. Et quia erat ventri ⁊ gule ac libidi-
ni deditus: ea futura decernebat q̄ sibi
p̄pria libido dictabat. Ventri ⁊ eoz que
sub ventre sūt incitāmēta: cibis: potib;
nuptijs p̄dicabat explēda. Et vt aliq̄d
sacratius dicere videret: legales aiebat
festiuitates rursum celebrādas: ⁊ hostia

Ecclesiastice historie

as carnales itez iugulandas Hyrene
po etiaz secretiora ipi heretici in pmo
operi sui libro publicauit: q̄ inde discat
siquis plenius scire vult.

De Nicolao z sectatoribz suis

Capitulū **XXIX**

Sed z alia heresis q̄ appellat̄ Ni-
colaitaz p̄ pauco tpe viguit, cui
ius et̄ i reuelatōe Joānis metio
facta ē. Isti Nicolauū vnū ex ill
q̄ cū Stephano ab aplis p̄stituti sūt di-
aconi auctorē se habere iactabāt. Sed
Clemēs Alexandrin⁹ i tertio libro stro-
matū hec de eo scribit. Pulchrā inq̄t val-
de hic vxorē habuit. Et post ascēsiōnez
dñi z saluatori nri cū icreparet ab aplis
tanq̄s de zelotypie iniuria: p̄ductā in me-
diū vxorē suā: siquis eā vellet habere p̄-
misit. Ex q̄ occasiōe isti sequēs putau-
rūt vt fm hoc factū vel dictum Nicolai
vnusq̄sq; carne sua in q̄ delectaret abu-
teret. Et obtinētes dictū vel factū hui⁹
simplicit̄ vel innocent̄ absq; vlla reuerē-
tia p̄miscuos nūc z illicitos cōcubitus
expetūt: hī q̄ sub illi⁹ noie sectā sibi pro-
prie libidinis assumpserūt. Vibi autē
cōptū ē Nicolauū nullā p̄sus agnouisse
mulierē: p̄ter eā quā in m̄rimonio acce-
perat. Cui⁹ et̄ liberi: semie q̄dem: vsq; ad
vltimā senectutez casta p̄ginitate dura-
rūt. filius autē etiā ipse sanctitatē incor-
rupti corporis custodiuit. Que cū ita se
habeāt: cōstat illō q̄ i mediū aploz pro-
zelotypie suspiciōe p̄duxit vxorē: ex cō-
tēptu vicij vl libidinis gestū: q̄ p̄ h̄ p̄ti-
nētē se ostēderet ei⁹ rei quaz nimie puta-
bat expetere: cōtēnendā maḡ q̄ expetē-
dā carnis edocēs voluptatē. Qm̄ q̄dem
nolebat (vt opinor) fm saluatori p̄ceptū
duobz dñis fuisse: libidini z deo. Dicūt
āt etiā Bathiaz ita docuisse aduersum
carnē pugnādū: z in nullo p̄sus volupta-
ti ei⁹ ac libidini p̄cedēdū. aīam po alen-
dā sapie pastibz: z sciētie cibis in maius
semp̄ augēdā. Hec de illis heresibz: q̄ tē-
poribz memorat̄ a p̄tate declinatēs ci-
to extincte sunt: retulisse sufficiat.

De his apostolis qui nō sunt asperna-
ti iura connubi.

Capitulū **XXX**

Clemens sane h̄ cui⁹ voces au-
notauim⁹ scribēs aduersū eos
q̄ nuptias spernunt: int̄ cetera
etiā hec dicit. An et aplos impro-
bāt: Petr⁹ etenim ac Philippus z vxores
habuerūt z filias etiā viri nuptū dede-
rūt. Sed z Paulū nō tedet aplm̄ i q̄dā
epla sua mētione vl salutationez facere
cōparis sue quā se ideo negat circūdu-
cere: vt ad p̄dicatiōne euāgelij expeditio-
oz fiat. Verū qm̄ Clemētis fecim⁹ men-
tionē: absurdū nō erit aliā q̄z ei⁹ memo-
rabile narrationez p̄ferre quā i septimo
eiusdē operi libro ita iseruit. Aūt inq̄t
btm̄ Petrū cuz vidisset vxorē suāz duci
ad passiōne ganisū eē electionis grā ac
regressiōis ad p̄pria domū. et exclamasse
p̄ eā cū duceret ac p̄prio noie cōpellatē
dixisse. O p̄iū memēto dñi. Talia diu-
gia scōz erāt. tāpfecta fuit affectio btōz

De Philippi z Joānis excessu

Capitulū **XXXI**

Sic quia de vite exitu Petri vel
pauli iā in superioribz explanauim⁹
m⁹: s; z tps Joānis q̄ vita excess-
sit ex pte iaz dixim⁹: nūc et̄ de lo-
co q̄et̄ ei⁹: s; fidē Policrati ep̄hesij ep̄is
edocere pueniēs puto. Dic etenim Polis-
crates victori ep̄o vrbis rhome scribēs:
z ipi⁹ z Philippi apli ac filiaz ei⁹ parit̄
meminit dicēs. Sic iā sup̄ inseruim⁹:
q̄ maḡ lumia i Asia ptibz dormierūt: q̄
resuscitabit dñs i nouissimo die aduēt⁹
sui: cū veniet i glia: z req̄ret oēs sc̄tōs su-
os. Dico at̄ de Philippo inq̄t q̄ fuit vn⁹
ex aplis: q̄ dormiuit apud Hierapolim.
Sed z due ei⁹ filie inibi p̄gines conse-
nuere. z alia ei⁹ filia sp̄sctō repleta per-
māsit ap̄d Ep̄hesū. Et Joānes ille q̄ su-
pra pect⁹ dñi recūbebat q̄ fuit sacerdos
dei: p̄tificale petalū gestās: z martyr: et
doctor optim⁹ ap̄d ep̄hesuz dormiuit.
Hoc etiā de loc̄ i q̄b̄ req̄scūt i somno
p̄pacis adiecisse sufficiat. Sed z Huius
cui⁹ ante mētio facta est: i dialogo suo
quēcū Proculo disputās: scribit d̄ filia-
bus philippi simul z obitu ipius conso-
nis vocibz memorat dicēs. Post hec at̄
p̄phetisse q̄tuor fuerūt Philippi filie. cuz
ius sepulchrū extat ap̄d Hierapolim asie.

Liber III

vrbē vna cū filiab suis. De his aut et Lu cas in actib aploz. meminit cum adhuc apd Cesareā degeret: Dicitq̄ ita. Venim⁹ inqt cesareaz. z egressi in domuz Philippi euāgeliste qui erat ex septē: mansim⁹ apd eū. Huic aut erant virgines filie quattuor pphetantes. His igit a nobis de aploz tē poribz vl excessibz put potuim⁹ ex scriptu ris veterū cōgregatis: sed z de scriptura ruz canone qui i autoritate habeant libri: vl q̄ penit⁹ repudient: qui p̄o medij quo dāmodo ad instructionē solā ab ecclesijs nō etiā ad indubitātā autoritatē recepti sint: cōsequēt exposit: tēdam⁹ ad cetera

Quēadmodū Symeon hierosolymoꝝ episcopus passus est.

Capitulū. XXXII

Dist Hieronez Domicianūq̄ sub h̄ cui⁹ nūc tpa memoram⁹: p̄ singulas ciuitates ex insolentia populi p̄secutionē i nostros accepti m⁹ motā. Quo i tpe etiā Symeō cleophe fili⁹ quē fm hierosolymis ordinatuz ep̄m sup edocum⁹. p̄ martyriuz carnis vincul⁹ resolut⁹ ē. Noꝝ ad stipulator ip̄e ille egesippus: quē in pluribz tā p̄durim⁹ testem. Is ḡ refert q̄ a quibusdā hereticis accusatus sit supradict⁹ vir tanq̄ christian⁹: z multis suplicijs afflic⁹ p̄ multos dies: ita vt etiā iudex ip̄e cū amicis suis de ei⁹ paciētā miraret. z ad vltimū iuberet simili eū qua dñs ptulit passiōe vitam finire. Sed z ip̄a vba q̄bus hec protestat addere grati⁹ puto. Ait ergo cū de hereticis diceret. Ex his igit ip̄is accusauerūt q̄dam Symeonem Cleophe filium: tanq̄ q̄ esset ex genere David z christian⁹. Et ita mar tyz effect⁹ est cum esset annoꝝ centum. xx. sub Traiano cesare apud atticū consularē. Addit aut etiāz hoc q̄ accusatores ei⁹ cū in illis tempibz p̄quirerent si qui ex genere David z ex regia tribu descēderent: cōphensi sunt int ip̄os. Q̄ aut Symeon vnus fuerit ex ip̄is adiutoribz dñi vl lōge uitas eius indicio est vl euangeliōꝝ fides vbi etiā mater ei⁹ Maria cleophe vtor refertur. Sed z alios q̄sdaz idē scriptoz refert: p̄ter eos de q̄bz supra dixim⁹ nepotes Jude vnus ex fratribz dñi p̄ idēz tps supstites inuentos: z Domitiani tēporibz

martyres factos h̄ mō scribens. Veniunt igit h̄ et p̄sunt omni ecclie tāq̄ martyres z p̄pinq̄ dñi. z reddita pace ecclie p̄man serunt vsq̄ ad tempa Traiani cesaris vsq̄ quo cōsobrin⁹ dñi Symeon: d̄ quo sup dixim⁹: fili⁹ cleophe: calūniāz pateret ab heretic⁹ tāq̄ ch̄ian⁹ cōsulari delat⁹. Lūq̄ multo tempore supplicijs fuisse affect⁹: martyriō consumatus est omnibz qui ade rāt z ip̄o iudice miratibz: vt centū viginti annoꝝū senex crucis supplicijz ptulisset: Post hec idē scriptuz addit etiā hoc q̄ vsq̄ ad illa tpa virgo munda z immaculata p̄mansit ecclia: corruptoribz veritatē z di uini vbi temeratoꝝ: aut nūq̄ omnino extatibz: aut etiā si q̄ forte fuerāt in occultis z abditis hiatibz terre delitescētibz. At p̄o z apostoloꝝ chorus. et omnis illa etas que a domino susceperat viue vocis auditum: de hac luce discessit: cum velut in vacuam domum false doctrine impius se error imersit: z tanq̄ vbi nullus iaz diuini census defensor existeret nūdato (vt aiunt) capite corripientes arma mendaciū oppugnare apostolicaz veritatē nitunt. Sed istud bellū intrinsec⁹ gerebat. Persecutionū p̄o extrinsecus pondus vze gebat ecclesiā. z tāimēse cateruē martyriū quotidie iugulabāt. vt Plini⁹ secūd⁹ qui tūc puinciā administrabat: multitudine interemptoꝝ permot⁹: referret ad imperatorē q̄ innumera hominuz milia quotidie obruncarent: in quibus nihil omnino sceleris deprehenderet ad missum: aut aliquid contrariū r̄omanis legibz gestū: nisi h̄ solū q̄ ante lucanos hymnos chris to cuidam canerent deo. Adulteria vero vel cetera huiusmodi crimina apd eos illicita haberi z penit⁹ atceri. cetera p̄o fm leges eos agere cōmunes.

Ut Traian⁹ ch̄ianos vetuerit inquiri

Capitulū. XXXIII.

Ad quē tūc traian⁹ recepti sui auctoritate decernit: vt ch̄iani q̄dē nō requirāt: si q̄ tamē inciderint puniant. Per quod ex parte aliq̄ persecutiōis sedatū putabat incendium. Sed his qui nequiciā suā aduersum nos exercere cupiebāt: ledēdi occasio nō videbatur exempta. Inter dū em̄ popul⁹ instigabat interdū etiā iudex occasiōibus

Ecclesiastice historie

ut erat: et negabat quesitos quos punire voluisset oblatos. Hec Tertulianus in apologetico suo dicit: ex quo possunt instrui pleni scire cupientes.

De ecclesia rromana quartus rexit Euaristus
Capitulum. XXXIII

Igitur in urbe Rroma tertius ab apostolis Clemens nouem annis sacerdotii pfunctus: Euaristo diuini uerbi tradidit mysterium.

De tero pfuit hierosolymis Iustus.
Capitulum. XXXV.

In hierosolymis homo Symeone de quo superius diximus defuncto Iustus quidam ex his qui de circuncisione ad fidem christi uenerunt: episcopatum suscepit. Quibus temporibus apud asiam superat adhuc et florebat ex apostolorum discipulis Policarpus Smyrneorum ecclesie episcopus, et Papias similiter apud Hierapolim sacerdotium gerens.

De Ignacio et epistolis eius.

Capitulum. XXXVI.

Sed et nostra quoque tempora fame celeberrime uulgata Ignacius: apud antiochia post Petrum secunda successione episcopatum sortitus est. Quem primo tradidit de syrie partibus ad urbem rromam transmissum, et per martyrium christi ad bestias datus. Quibus cum per Asiam sub custodia nauigaret: singulas quasque digredientes ciuitates: et ecclesie populos euangelicis cohortationibus edocebat in fide persistere: et obseruare se ab hereticorum contagio: qui tunc primum copiosius cepant pullulare. et ut diligentius ac tenacius apostolorum traditionibus inhererent quos traditiones caute legunt: et ne quod apostolos posteros remaneret incerti etiam scriptis se asseruit epistolis reliquisse. Denique cum Smyrna uenisset ubi Policarpus erat scribit in uide una epistola ad ephesios: eorumque pastorem. in qua meminit et Onesimum: et aliam magnesie ciuitati que supra Menadruz iacet. in qua et episcopi Dami mentionem facit. Sed et ecclesie que est trallis scribit: cuius principem tunc esse polybium designauit. In ea quoque ad Rromanam ecclesiam scribit: deprecatur eos ne se tanquam supplicium suis parcentes uelint spe priuare martyrio: et his aliquanta uerba scribit. Asyria inquit rromam usque cum bestis terra marisque pugno nocere ac die con-

terus et colligat decem leopardis militibus dico ad custodiendum datus. Qui ex beneficiis nostris seniores sunt. Sed ego eorum nequicis magis crudior. Nec tamen in hoc iustificatus sum. O salutare bestias que preparantur mihi: quando ueniet: qui emittent: qui eis frui licebit carnibus meis: Quas et ego opto acriores parari: et inuitabo ad deuorationem meam: et operabor ne forte ut in nonnullis fecerunt timeant contingere corpus meum. Quinimo et si contabunt ego uim faciam: ego me ingeram. Date queso ueniam. ego noui quid expediat mihi: nunc incipio esse discipulus christi. Faciscat inuidia uel humanus affectus uel nequicia spiritalis: ut iesum merear adipisci. Ignes: cruces: bestie dispersiones ossium discerptioesque membris: ac totius corporis pene. et omnia in me unum supplicia diaboli arte quesita cumuletur: dummodo Iesum christum merear adipisci. Hec et multa alia his scriba ad diuersas ecclesias scribit. Sed et ad Policarpum uirum uelut apostolicum datus lris antiochenarum ecclesiam precipue commendat. Ad smyrneos sane scribens utrisque partibus quibus datur: unum assumpsit nescimus: quibus hec de saluatore proloquitur. Ego autem post resurrectionem quam in carne esse scio fuisse et credo. Nam et cum uenisset ad Petrum: ceterosque ait eis. Accedite et uidete: quia non sum demonium incorporeus. Qui et pertrigentes esse crediderunt ei. Scit autem et Hyrene martirium eius: et mentionem facit scriptorum eius per hec scriba. Sic dixit mihi quidam ex nostris per martyrium christi danatus ad bestias. frumetur inquit ego sum dei. Bestiarum dentibus molor et subigo: ut panis mundus efficiar christo. Sed et Policarpus horum memoriam facit in epistola qua ad Philippenses scribit per hec. De precor inquit omnes uos obedienti operam dare: meditari patientiam quam a uis distulit Ignacio et Rufo et Zozimo beatis uirum. precipue autem in Paulo et ceteris apostolis que fuerunt apud uos scientes quod hi omnes non in uacuam sed per fidem et iusticiam cucurrerunt usque que ueniret ad locum sibi a domino prepatum. Quomodo quidem passionum eius participes extiterunt: nec dilexerunt prius seculum. sed esse solum que per ipse et per uobis mortuus est et resurrexit. Et post pauca subiungit. Scripsit mihi et uos et Ignacius ut si quis uadit ad partes syrie deferat litteras ad uos. Quod faciam cum tempore inue-

hero: Mittā vobis et Ignacii eplā: et ali
as siq̄ sūt que ad nos transmissē sunt: ex
q̄b̄ utilitatē maximā capiatis. Cōtinent
enī de fide et patiētia instructionē p̄fectā
fm̄ dñi p̄ceptū. Hacten⁹ de Ignatio.

De q̄busdā euangelistis et quibus tem
poribus eminebant.

Capitulum. XXXVII.

Dost hūc rexit ecclīaz ciuitas: An
tiochene beros. Int̄ eosdē sane
floruit vir eque insignis. Quadra
tus: q̄ vna cū Philippī filiabo in
p̄phetica gr̄a celeberrimus fuisse p̄hibet.
S; alij plurimi p̄ idē t̄ps ap̄loꝝ discipul
li sup̄stitēs erāt: q̄ ecclīe fundamētis que
ab illis iacta fuerant dignissima desup̄ fi
dei edificia cōstruebant: augentes in oī
bus p̄dicationē verbī dei. et salutaria ei⁹
semina regni celoz p̄ omnē terrā lati⁹ dif
ferentes. Deniq; nōnulli ex his ardentio
res diuine p̄dicationis cupiditate succēz
sī: anias suas verbo dei p̄secrabāt: explēz
tes p̄fectiōis salutare p̄ceptū: vt facultat
es suas primo indigentib; diuidētes ex
pediti ad p̄dicandū euāgelīū fierēt: vt si
q̄bus forte puincis nomen fidei esset in
cognitū p̄dicarēt. P̄riaz ap̄d eos funda
menta euāgelij collocantes: atq; electi q̄
busq; ex ip̄is officiū regende ecclīe quam
fundauerāt cōmittētes: ip̄i rursus ad ali
as gentes aliasq; puincias p̄perabāt: et euā
gelistaz fungebant officio. quosq; simili
ter vt in exordio ap̄los diuinoꝝ signoz
comitabat effect⁹: et sancti spirit⁹ gr̄a: ita
vt videres vna allocutiōe itegros simul
populos ad cultū diuine religiōis addu
ci: et predicantū verbis nō esse tardioꝝ
audientiū fidē. Verū quoniā impossibi
le nobis ē singulos enūerare: q̄ post apo
stolorū p̄mas successiōes in ecclīis que p̄
orbem terre sunt: vlt̄ principes vlt̄ euange
liste fuerūt: vel pastores: illos tantūmō cō
memorasse sufficiat: quozū libris inserta
ad nos vsq; fidei et p̄dicationis monimen
ta venerē: vt Clementis et Ignacii: cetero
rūq; quozū superi⁹ fecim⁹ mentionē.

De epistola Clementis: alijsq; scriptur
is eius.

Capitulum. XXXVIII.

Clemēs tñ i eplā quā Corinthiōs
scribit meminit eplē Pauli ad he
breos: et vt ei⁹ testimonijs. Vñ
cōstat q̄ ap̄lus tanq; hebreis mic
tendā patrio eā p̄mone cōscripserit. et vt
qdā tradūt Lucā euāḡ elistā: alij aut̄ hūc
ip̄m Clemētē interpretatū esse. Quō et ma
gis verū ē: q̄ et stilus ip̄e eplē Clemētis cū
hac p̄cordat: et sensus nimiz vtriusq; scri
pture plurimā similitudinē ferūt. Dicit tñ
esse et alia Clementis eplā cui⁹ nos noticiā
nō accepimus: sed et alia ei⁹ opuscula non
minima a nōnullis haberi p̄hibent: velut
Petri et Appionis disputatio: q̄ in vsu a
veterib; habita minimē reperit⁹: q̄a nec
pura in eis et incorrupta ap̄lice fidei regu
la mansisse deprehenditur.

Delibris Papie Capitulum. XXXIX.

Papie q̄z ferunt quinq; libri: q̄ a t̄
titulant p̄boꝝ dñicoꝝ explanat
tio. Noꝝ facit et Dyrene⁹ mētio
nē p̄ hec p̄ba. Nec aut̄ et Papias
Joānis auditor: Policarpi p̄o discipul⁹
et sodalis: vir vn⁹ ex antiq; p̄testat i p̄mo
libro suo. Quisq; enī volumina p̄scripsit.
Nec q̄dem Dyrene⁹ de papia. Ip̄e p̄o de
se ita idicat tanq; qui nō ab apostolis: sed
ab eozū discipul⁹ suscepit fidē: p̄ hec p̄ba
Nō pigebit aut̄ nos tibi oīa q̄ quōdam a
p̄sbyteris didicim⁹: et bñ retinem⁹: recor
dantes exponere cum interpretatiōib; sui
is: et vt se eozū veritas habeat explicare.
Nec enī mltā dicentib;: sed vera traden
tibus auscultauim⁹. neq; his q̄ hoīm p̄z
cepta: sed q̄ dñi mādata memorabant ab
ip̄a p̄itate suscepta: N si qñ adueniss; ali
q; ex his q̄ secuti s̄t ap̄los: ab ip̄o sedulo
expiscabar q̄d Andreas q̄d petr⁹ dixerit
Quid aut̄ Philipp⁹: vel Thomas: q̄d ve
ro Jacob⁹: q̄d Joānes: aut q̄d Matthe⁹
vl̄ ali⁹ quis ex discipulis dñi: que ve Ari
stio vl̄ Joānes p̄sbyter ceteriq; discipul⁹
li dicebant. Nec enī tantū mibi libroz les
ctiōes p̄desse credebaz quātū viue vocis
p̄sentisq; magisteriū. Sed mibi dignum
videt̄ intendere q̄ secūdo nomē Joānis
enūerat: et euz q̄dē cui⁹ p̄rio meminit Pe
tro et Jacobo ac Mattheo: ceterisq; apo
stolis: sociat: quē sine dubio ip̄m euāgelī
stam esse et ap̄lm̄ constat. Aliū p̄o Joānez
distinctione q̄dā facta extra ap̄loꝝ nūcru
d 2

Ecclesiastice historie

collocat: pferens ei Aristionē quēdam. z
euidēter eū p̄sbyterū nomiat: vt p̄ hec cōs
probet verū esse illud q̄s q̄dā Asiāni scri-
būt q̄ duo sint ap̄d Ephesuz sepulchra: z
vtrūq; Joānis appellet. Quib; si dīlī-
gēti⁹ intendam⁹: fortassis secūdus hic
erit Joānes: si ille n̄ credit p̄m⁹ sub cui⁹
nomie reuelatio habet que appellat Joā-
nis. Sed z hic ip̄e de quo nobis sermo ē
Papias: ap̄stoloꝝ se verba ab his qui se-
cuti eos fuerāt Aristione vicz z Joanne
p̄sbytero asserit suscepisse. Vñ et frequēt
noiatim in cōmentarijs suis a Joanne z
Aristione traditū sibi de singul; quibusq;
cōmemorat. Reminit sane idem ip̄e etiā
de quibusdā mirabilib; in ope suo: que
p̄terēda mime censeo: Per Philippi ei
euāgeliste filias p̄phetissas hec sibi tradita
esse designat. mortuū resurrexisse tēpo-
rib; suis dicit. Sz z d̄ Justo q̄ cognomī-
natus est Barnabas refert miraculuz in-
genio: qz venenū biberit z nihil est h̄ triste
ptulerit p̄pter dñi fides. Just⁹ autē ip̄e ē h̄:
qui post saluatoris ascēsum a sc̄tis aplis
cū Matthea ad ap̄latus sortē statut⁹ est:
sicut in Actib; ap̄loꝝ cōmemorat. Dicit
autē z alia plurima a maiorib; sibi tradita
miracula: z nouas quasdā p̄bolas s. lūa-
toris: z doctrinā incognitā magisq; fabu-
losa: mille ānos futuros post resurrecti-
onē: q̄b; corporalit̄ regnū ch̄i in hac ter-
ra futurū sit. Sed ego puto eū sp̄iales z
mysticas ap̄stoloꝝ traditiōes corporalit̄
z fm̄ l̄ram suscepisse: nec potuisse discer-
nere ea que illi in figuris velut lactantib;
z paruulis loq̄bant: qui et reuera etiā ex
ip̄is q̄ cōscripsit opusculis: exigui sensus
vir z min⁹ capac; ostēdit. Vñ tñ post
se ecclesiastic; vir; erroris hui⁹ p̄buit cau-
sas: auctoritatez dogmati tñ ex vetustas
te tribuēs: nō etiā ex ratioe dictoꝝ: sic Hy-
reneo: z si quis alius eū i hac p̄visus est
sequi. Alia quoq; q̄ plurima sup̄ memora-
ti Aristionis refert tanq; ei ex p̄bis dñi
tradita: Joānis p̄sbyteri: q̄ si q̄s vult ple-
nius noscere: ip̄os eius relegat libellos.
Nos tñ illud assumemus ex his: quod de
Marco euāgelista bis ptulit p̄bis. Etia;
hoc inquit p̄sbyter narrabat: q̄ Marcus
iterpres fuerit Petri: z q̄cūq; meminerit
ab eo dicta p̄scripserit. Nō tñ p̄ ordinem

ea q̄ a dño dicta sūt vel facta digesserit: qz
p̄ ip̄e auditor dñi fuerit vel seccator: sed
nouissime (vt dixi) Petro adhesit ad vsuz
ac misterii p̄dicādū: ad p̄scribēdos do-
minī sm̄ōes. Ita qz nihil peccauit Mar-
cus i eo q̄ ita quedā scripserit: quasi qui
passim audita recordari vidcat. Et h̄ so-
lūm satis egit ne qd̄ exaudiret somitteret:
aut aliqd̄ falsum scriberet. Hec de Mar-
co scribit Papias. Sz z de Mattheo ita
refert. Matthe⁹ q̄dem scripsit hebreo ser-
mone. Interpretat⁹ est autē ea q̄ scripsit
vnusq; sicut potuit. Hec etiā de Mat-
theo. Vñ sane idē Papias testimonijs
ex epla Joānis p̄ma: et Petri sūt prima.
Simul z h̄storia q̄ndā subiūgit de mulie-
re adultera que accusata ē a iudeis ap̄d
dñm. Habet autē in euāgelio qd̄ dicit fm̄
Hebreos scripta ista p̄bola. Sz de his
ista sufficiant.

Explicit Liber tertius

Incipit liber quartus

ecclesiastice historie: cū caploꝝ anno-
tatione.

Qui sub imperio Traiani Rhomanos
rū v̄ Alexandrinorū ep̄scopi fuerint.

Capitulum I.

Dodecimo an-
no principatus Traiani
cesaris: Eerdo que pan-
lo añ memorauim⁹ Alex-
andrinorū gubernare
plebem diē obā: post que q̄tus ab aplis.
Prim⁹ noie sacerdotij inibi iura suscepit.
Eadem tempestate Alexander qz rhome
cū octauū annū Euaristius sacerdoti adu-
mistratiōis ip̄esset q̄nta successione post
Petri atq; paulū plebis gubnacula sortē
t⁹ ē. Et qd̄ saluatoris n̄i institutio: ecclesiā
rūq; p̄fect⁹ crescebat indies. Iudeoꝝ por-
ro funera densissimis cladib; exagitabāt.
Itaq; postq; p̄dicit⁹ ip̄stoz annū decimū
octauū p̄ncipat⁹ igressus ē rursuz iudeo-
rū tumult⁹ exarsit: quo magn⁹ moꝝ n̄ce-
rus genti ei⁹ occubuit. Nam z Alexandrie
z p̄ Egyptū v̄ Lyrenen tanq; atroci qdā
seditio: qz sp̄ū exagitati: p̄mo simul com-
manētib; vicinisq; gentib; i ferre certami